

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนระดับดี
อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

Factors Related to the Operations of High-Performing Community
Enterprises in Tha Wang Pha District, Nan Province

ภุรินัฐ นำพล* นารีรัตน์ สีระสาร และ เบนจามาศ อยู่ประเสริฐ

Purinut Numpon*, Nareerut Seerasarn and Benchamas Yooprasert

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จ. นนทบุรี 11120

School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi 11120, Thailand

*Corresponding author: purinat.nam@gmail.com

(Received: September 4, 2025; Revised: October 14, 2025; Accepted: December 8, 2025)

Abstract: This research aimed to study factors influencing the operation of community enterprises. The population consisted of members of “good-level, high-performing” community enterprises in 2024. A sample of 183 members was determined using the Taro Yamane formula at the 0.05 level of significance. Data were collected through questionnaires between November 2024 and April 2025, using simple random sampling by a lottery method. The statistics used for analysis included percentages, means, ranking, standard deviation, and multiple regression analysis. The results showed that most members were female, with an average age of 53.61 years and a primary education level. The average membership duration was 4.07 years, household labor averaged 2.57 persons, and training participation averaged 1.23 times per year. The average annual household income was 262,084 baht, and the average debt was 98,207 baht. Multiple regression analysis revealed that membership duration and education level significantly affected the operational performance of community enterprise members in Tha Wang Pha District, Nan Province, at the 0.05 level of significance, explaining 18.0% of the variance ($R^2 = 0.180$).

Keywords: Good level community enterprise, operations, factors affecting the operations

บทคัดย่อ: การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ประชากรจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนระดับดี ในปี พ.ศ. 2567 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 183 ราย โดยสูตร ทาโร ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 - เมษายน พ.ศ. 2568 สุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การจัดอันดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 53.61 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 4.07 ปี แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.57 ราย ได้รับการอบรมด้านการดำเนินงานเฉลี่ย 1.23 ครั้ง/ปี มีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 262,084 บาท/ปี หนี้สินเฉลี่ย 98,207 บาท/ปี เมื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยการถดถอยพหุคูณพบว่าระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ ระดับการศึกษา มีผลต่อการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่ร้อยละ 18.0 ($R^2 = 0.180$)

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชนระดับดี การดำเนินงาน ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน

คำนำ

ปัจจุบันประชาคมเริ่มให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจการเพื่อสังคมควบคู่กับการปรับแนวคิดให้เกิดการพัฒนาในชุมชน เช่น องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ริเริ่มแผนปฏิบัติการด้านเศรษฐกิจมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เพื่อสนับสนุนกิจการเพื่อสังคมให้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) สหภาพยุโรป (EU) ได้จัดทำโครงการ “Social Business Initiative” เพื่อกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการจัดตั้งและพัฒนากิจการเพื่อสังคม เช่น กองทุนการลงทุนเพื่อผลกระทบ ในการเพิ่มโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการประเมินผลลัพธ์ทางสังคม (Kim *et al.*, 2021) ในภูมิภาคเอเชียกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN) ได้ริเริ่มผลักดันการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน เช่น ความร่วมมือในกลุ่ม (ASCC) เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทรัพยากร การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาภายในปี พ.ศ. 2568 ตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง 17 ประการ (SDGs) (Seangyai and Wisutthirattanakun, 2021) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าทั่วโลกให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากโดยเริ่มพัฒนาจากชุมชน ซึ่งอาศัยศักยภาพ ทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกลไกในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ภายใต้วิสัยทัศน์ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งสอดคล้องกับกาดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในฐานะกลไกสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนให้สามารถเลี้ยงชีพในครัวเรือนได้ ดังนั้นการพัฒนาให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง และยั่งยืน จึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับ นโยบายระดับชาติ และระดับ

นานาชาติ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2022)

อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน มีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 106 กลุ่ม โดยมีวิสาหกิจชุมชนระดับดี คิดเป็นจำนวน 11 กลุ่ม สมาชิก 334 ราย ร้อยละ 10.38 ของจำนวนทั้งหมด ทั้งนี้ยังมีวิสาหกิจชุมชนในระดับอื่นอีกไม่น้อยที่กำลังประสบปัญหาในการดำเนินงานจากการไม่เข้าใจในบริบทของกลุ่มอย่างเหมาะสม เช่น ปัญหาด้านการบริหารจัดการองค์กรในการผลิต และด้านผู้นำกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มระดับปรับปรุง ซึ่งมีจำนวนสูงถึง 55 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 51.89 ของจำนวนทั้งหมด (Tha Wang Pha District Agricultural Office, 2024) ดังนั้นด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษา 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เนื่องจากมีผลงานการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2567 อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การได้รับรางวัลชนะเลิศวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศ ของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสาหร่ายน้ำจืดบ้านหนองบัว ซึ่งสามารถนำข้อมูลทางสังคมและเศรษฐกิจ ข้อคิดเห็นในการดำเนินงานของสมาชิกที่เป็นประเด็นสำคัญ มาเป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อยกระดับการดำเนินงานของกลุ่มในระดับศักยภาพต่าง ๆ ที่กำลังประสบปัญหาในการในอำเภอท่าวังผา เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้สูงขึ้นตามแนวทางการประเมินศักยภาพและการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตรได้อย่างยั่งยืน (Department of Agricultural Extension, 2019) โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยศึกษาจากข้อมูลประชากร สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากสำนักงานเกษตรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน (Tha Wang Pha District Agricultural

Office, 2024) จำนวน 334 ราย ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (random sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลากโดยมีเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอท่าวังผาที่มีการประเมินศักยภาพในระดับดี ในปี พ.ศ. 2567 และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 183 ราย ดัง Table 1

Table 1. population and sample

No	Sub District	Group	Population	Sample
1	Phaka	3	138	75
2	Jompha	2	96	53
3	Phathong	1	52	28
4	Rim	1	20	11
5	Phator	2	14	8
6	Yom	1	7	4
7	Sriphoom	1	7	4
Total		11	334	183

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ สำหรับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ระดับการศึกษา การได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานรายได้ และหนี้สิน โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด และเลือกตอบตามประเด็น (checklist) จำนวน 13 ข้อ ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนระดับดี ในอำเภอท่าวังผาจังหวัดน่าน โดยประยุกต์จากแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของกรมส่งเสริมการเกษตรปี 2562 (Department of agricultural extension, 2019) และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เป็นการวัดระดับความคิดเห็น 5 ตัวเลือก (Likert, 1961) โดยมีข้อคำถามจำนวน 6 ด้าน จำนวน

ทั้งหมด คือ 1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 2) ด้านการผลิต 3) ด้านการตลาด 4) ด้านการบริหารจัดการความรู้ 5) ด้านการเงินการบัญชี และ 6) ด้านผู้นำกลุ่ม ด้านละ 3-5 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 27 ข้อ

การทดสอบเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยโดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถาม และความเหมาะสมของภาษา โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (index of item objective congruence : IOC) ถ้าค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด โดยผลของการพิจารณาเกณฑ์ค่าความเที่ยงตรงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ถือว่าข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ (try-out) กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลางจำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยการหาค่าสัม

ประสิทธิผลแอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยใช้ค่าสัมพันธ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.70 ขึ้นไปจึงจะถือว่าข้อคำถามในแต่ละประเด็นมีความเชื่อมั่น (Wanitchbancha, 2018) โดยแบบสอบถามนี้ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคในตอนต้นที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เท่ากับ 0.960 และตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนระดับดี ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เท่ากับ 0.960

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยมีวิธีการดำเนินการเก็บข้อมูลปฐมภูมิดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานประสานวิสาหกิจชุมชนในแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 183 ตัวอย่าง ในระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2567 - เมษายน 2568 เพื่อเก็บข้อมูลปฐมภูมิตามข้อคำถามที่ตั้งไว้ในแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยประสานผู้นำชุมชนเพื่อเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มเป้าหมายในวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่ม และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถามหากมีข้อคำถามที่ตอบไม่ครบถ้วนให้เร่ง

ดำเนินการแก้ไขกับสมาชิกผู้ตอบแบบสอบถามทันที ซึ่งพบว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์แบบทั้งหมด

3. เมื่อตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยจึงนำข้อคำถามแต่ละข้อไปลงรหัสเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

- 1) สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน และสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ซึ่งได้มีการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการแจกแจงความถี่ ค่ามัธยฐาน ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยการวัดระดับความสำคัญโดยการประเมินค่าแบบ Likert scale และการแปลผล
- 2) สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) โดยวิธีการเอ็นเทอร์ (enter) โดยกำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดัง **Figure 1**

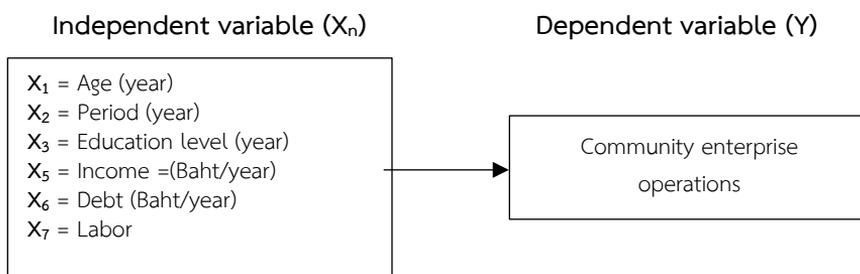

Figure 1 Conceptual framework

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจในด้าน อายุ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ระดับการศึกษา การได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตรเกี่ยวกับการดำเนินงาน รายได้ หนี้สิน และ จำนวนแรงงานในครัวเรือน มีอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนพบว่าร้อยละ 53.6 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 53.61 ปี

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 4.07 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (เฉลี่ย 6.85 ปี) บาท ได้รับการอบรมด้านการดำเนินงาน 1.23 ครั้งต่อปี มีรายได้เฉลี่ย 262,084 บาท หนี้สิน 98,207 มีแรงงานภายในครัวเรือนเฉลี่ย 2.57 ราย ดัง Table 2

Table 2. Socio and economic of community enterprise members

n = 183

Socio and economic Factors	Sample	Percentage
Gender	183	100.00
1. Female	98	53.60
2. Male	85	46.40
Age (year) (\bar{X} = 53.61 S.D.= 10.24)	183	100.00
≤ 39	14	7.65
40-49	49	26.78
50-59	60	32.79
60-69	53	28.96
≥ 70	7	3.82
Period (year) (\bar{X} = 4.07 S.D.= 1.64)	183	100.00
≤ 2	20	10.93
3-4	131	71.58
5-6	20	10.93
≥ 7	12	6.56
Education level (year) (\bar{X} = 6.85 S.D.= 3.96)	183	100.00
1. No educated (0 year)	27	14.75
2. Primary education (6 year)	97	53.01
3. Junior high school (9 year)	22	12.02
4. High school (12 year)	22	12.02
5. Associate degree (11 year)	2	1.10
6. Vocational certificate (14 year)	5	2.73
7. Bachelor's degree (16 year)	8	4.37
Training (time/year) (\bar{X} = 1.23 S.D.= 0.55)	183	100.00
Never	12	6.56
1	117	63.93
2	54	29.51
Income (Baht/year) (\bar{X} = 262,084.00 S.D.= 195,096.05)	183	100.00
≤ 50,000	20	10.93
50,001 - 100,000	28	15.30
100,001 - 300,000	75	40.98
300,001 - 600,000	54	29.51
≥ 600,000	6	3.28
Debt (Baht/year) (\bar{X} = 98,207.10 S.D.= 91,413.32)	183	100
< 50,000	88	48.09

50,001 - 100,000	27	14.75
100,001 - 300,000	62	33.88
> 300,000	6	3.28
Labor (\bar{X} = 2.57 S.D.= 1.06)		
≤ 2	114	62.3
3-4	59	32.2
5-6	9	4.9
≥ 7	1	0.5

2. ผลการศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.30) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า อันดับ 1 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในด้านผู้นำกลุ่ม (\bar{X} = 3.36) รองลงมา

อันดับ 2 ด้านการบริหารจัดการองค์กร (\bar{X} = 3.34) อันดับ 3 ด้านการผลิต (\bar{X} = 3.30) อันดับ 4 ด้านการตลาด (\bar{X} = 3.29) อันดับ 5 ด้านการเงินการบัญชี (\bar{X} = 3.27) และอันดับ 6 ด้านการบริหารจัดการความรู้ (\bar{X} = 3.21) ดัง Table 3

Table 3. Level of operational performance of community enterprise groups n=183

Community enterprise operations	\bar{X}	S.D.	Description	Ranking
Group leadership	3.36	0.234	Moderate	1
Organizational management	3.34	0.229	Moderate	2
Production	3.30	0.337	Moderate	3
Marketing	3.29	0.310	Moderate	4
Financial and accounting management	3.27	0.263	Moderate	5
Knowledge management	3.21	0.259	Moderate	6
Average	3.30	0.145	Moderate	

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าวังผาจังหวัดน่าน

3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอท่าวังผาจังหวัดน่าน

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรต้นจำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ อายุ (X_1) ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของ

สมาชิกวิสาหกิจชุมชน (X_2) ระดับการศึกษา (X_3) การได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับการดำเนินงาน (X_4) รายได้ (X_5) หนี้สิน (X_6) และ จำนวนแรงงานในครัวเรือน (X_7) และ ตัวแปรตามคือ การดำเนินงานภาพรวมของวิสาหกิจชุมชน ดัง Table 4

Table 4. Symbols and abbreviations used for independent and dependent variables n = 183

Variable (X_n/Y)	\bar{X}	S.D.	Description
Independent variable (X_n)			
X_1 = Age (year)	53.61	10.24	-
X_2 = Period (year)	4.07	1.64	-
X_3 = Education level (year)	6.85	3.96	-
X_4 = Training (time/year)	1.23	0.55	-
X_5 = Income (baht)	262,084	195,096	-
X_6 = Debt (baht)	98,207	91,413	-
X_7 = Labor	2.57	1.06	-
Dependent variable (Y)			
Y = Community enterprise operations	3.30	0.14	Moderate

3.2 การหาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นทั้งหมด

ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยได้ตรวจสอบหาความเป็นอิสระจากกันของตัวแปรอิสระ พบว่าตัวแปร อิสระทุกตัว พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่าง 0.001 ถึง 0.688 และ ทางลบ ระหว่าง -0.548 ถึง

-0.013 โดยไม่มีตัวแปรต้นคู่ใดมีความสัมพันธ์สูงเกินกว่า 0.80 จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหาซึ่งเป็นการละเมิดข้อสมมติฐานที่เกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ multicollinearity ดังนั้นจึงสามารถนำตัวแปรต้นไปใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยถดถอยพหุคูณในขั้นตอนถัดไปได้ทุกตัวแปร ดัง Table 5

Table 5. Correlation matrix between the independent variable (X_n)

Variables	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7
X_1	1.000	0.102	-0.548	-0.051	-0.115	-0.013	0.113
X_2		1.000	-0.292	-0.150	-0.141	-0.031	-0.039
X_3			1.000	0.043	0.166	0.135	-0.043
X_4				1.000	0.162	0.052	0.001
X_5					1.000	0.688	0.086
X_6						1.000	0.093
X_7							1.000

3.3 การหาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น (X_n) และ ตัวแปรตาม (Y)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าตัวแปรต้นทั้งหมด 7 ตัว ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 2 ตัวแปรเท่านั้น คือ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (X_2) และ ระดับการศึกษา (X_3)ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม จึงสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจ

ชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้ร้อยละ 18.0 ($R^2 = 0.180$) ซึ่งหมายถึงสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะส่งผลให้ ศักยภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.0 และสามารถสร้างเป็นสมการทำนายปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน คือ $Y = 3.205 + 0.025(X_2) + 0.007(X_4) + e$ ดัง Table 6

Table 6. Predictive Model of Community Enterprise Operations

n = 183

Variable	B	Std. Error	β	t	P-value
Constant	3.205	0.083		38.667	<0.001
Age (X ₁)	-0.001	0.001	-0.087	-0.994	0.322
Period (X ₂)	0.025	0.007	0.287	3.643	<0.001*
Education (X ₃)	0.007	0.003	-0.191	2.074	0.040*
Training (X ₄)	0.020	0.018	0.077	1.100	0.273
Income (X ₅)	3.413E-8	0.000	0.046	0.460	0.646
Debt (X ₆)	-2.619E-7	0.000	-0.164	-1.692	0.092
Labor (X ₇)	0.001	0.010	0.007	0.099	0.921

R = 0.424, R² = 0.180, F = 5.494, *P = 0.05

วิจารณ์

ข้อค้นพบเกี่ยวกับการศึกษา สามารถพิจารณาได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีอายุเฉลี่ย 53.61 ปี ระยะเวลาการเป็นสมาชิก 4.07 ปี และได้รับการอบรมด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี มีรายได้เฉลี่ย 262,084 บาทต่อปี และหนี้สินเฉลี่ย 98,207 บาทต่อปี อภิปรายได้ว่าสมาชิกมักเข้าสู่ภาคการเกษตรตั้งแต่อายุยังน้อยเนื่องจากครอบครัวมีการประกอบอาชีพด้านการเกษตรแบบรุ่นสู่รุ่นทำให้ในอดีตไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา ส่วนมากอยู่ในช่วงวัยกลางคน มีอายุการเป็นสมาชิกไม่มากนักซึ่งอาจมาจากการเปลี่ยนถ่ายของรุ่นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ทำให้เริ่มมีสมาชิกรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานของกลุ่มมากขึ้น ทั้งนี้พบว่า มีรายได้ที่ค่อนข้างสูงกว่าภาวะหนี้สิน เนื่องจากมีกิจกรรมการผลิตที่ก่อให้เกิดรายได้สูงที่ทำให้สามารถเลี้ยงชีพในครัวเรือนได้ เช่นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่นการแปรรูปสาหร่ายน้ำจืด เป็นต้น โดยข้อค้นพบดังกล่าวแตกต่างจาก Pengmuenrat (2016) ที่ศึกษา บทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนชีวิตวิถี ตำบลน้ำเกีฮ่วน อำเภอภูเพียง จังหวัด

น่าน ที่พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 45 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าหรือเท่ากับ 7 ปี จบการศึกษาในอนุปริญญา หรือ ปวส. มีรายได้เฉลี่ย 15,229 บาทต่อเดือน หนี้สิน 51,729 บาท ส่วนมากมีสถานะเป็นสมาชิกกลุ่ม และไปศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี เนื่องจากส่วนใหญ่บริบทของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอภูเพียงเป็นสังคมเมือง และมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่สูงกว่า มีลักษณะการประกอบอาชีพเป็นงานประจำและการรับจ้างที่ไม่สูงมากนัก จึงทำให้บริบทในสภาพสังคมและเศรษฐกิจบางประการมีความแตกต่างกัน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนระดับดี ในอำเภอท่าวังผาจังหวัดน่าน

2.1 สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า อันดับ 1 ด้านผู้นำกลุ่ม อันดับ 2 ด้านการบริหารจัดการองค์กร อันดับ 3 ด้านการผลิต อันดับ 4 ด้านการตลาด อันดับ 5 ด้านการเงินการบัญชี และอันดับ 6 ด้านการบริหารจัดการความรู้ โดยมีการดำเนินงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า (1) ด้านผู้นำกลุ่ม โดยเฉพาะประเด็น ผู้นำสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้น และ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เข้าใจในบริบทของวิสาหกิจชุมชน จะทำให้การ

ดำเนินงานภาพรวมของกลุ่มไปได้อย่างเรียบร้อย Kongsema and Wongwatthanaphong (2023) พบว่า ผู้นำที่ใส่ใจและทำงานอย่างจริงจังสามารถสร้างศรัทธาและความร่วมมือจากสมาชิกได้เป็นอย่างดี จึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตและขยายพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลจี่วราย อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร เป็นไปได้อย่างราบรื่น (2) ด้านการบริหารจัดการองค์กร มีเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานคือ การกำหนดหลักเกณฑ์ในการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิก วิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบแสดงให้เห็นถึงการโครงการสร้างพื้นฐานของกลุ่มอย่างเหมาะสมเอาไว้ตั้งแต่แรกเริ่มของการจัดตั้งกลุ่มสะท้อนให้เห็นถึงการจัดลำดับโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ลำดับบังคับบัญชา และการแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น ซึ่งมีความใกล้เคียงกับ Akkaseworn and Pakanan (2025) พบว่า การบริหารจัดการที่ดี ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จให้แก่วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับจังหวัดประจำปี 2565 และ 2566 คือต้องมีกำหนดโครงสร้างหน้าทีการบริหารงานอย่างชัดเจน โปร่งใสตรวจสอบได้ รวมถึงมีแผนการดำเนินงาน และการประชุมรับรู้ผลการดำเนินงานทุกปี การมี กฎระเบียบ ข้อบังคับ ร่วมกันที่สมาชิกทุกคนยึดถือและปฏิบัติ และมี แนวโน้มคล้ายกับ Eaimviriyawat (2023) พบว่า หากประธานและสมาชิกกลุ่มนำหลักทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม เช่น มีการเปิดโอกาสให้กรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และ กำหนดโครงสร้างหน้าที่ ความรับผิดชอบต่าง พ.ศ. จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มได้ (3) ประเด็นด้านการผลิต พบว่าประเด็นในด้านการกำหนดมาตรการป้องกันความเสี่ยงในการผลิต เป็นประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด เนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจมักได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่/หน่วยงานต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ เช่น การปฏิบัติทาง

การเกษตรที่ดี (good agriculture practice: GAP) จึงสามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการบริหารจัดการความเสี่ยงในกิจกรรมการผลิตได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพมาตรฐานและสามารถความได้เปรียบทางการค้าได้ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Inbueng *et al.* (2020) พบว่า การมีแหล่งวัตถุดิบที่เพียงพอ สามารถหาได้สะดวก คำนึงถึงความสามารถในการผลิต และมีแผนการใช้วัตถุดิบจากชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อพัฒนาให้เป็นสินค้าหรือบริการที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ จะส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนที่รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนประสบความสำเร็จได้ (4) ประเด็นด้านการตลาด พบว่า การกำหนดราคาที่เหมาะสม มีการตั้งราคาที่สอดคล้องกับคุณภาพ และความสามารถในการเข้าถึงสินค้าของลูกค้า จะทำให้การดำเนินด้านการตลาดเป็นไปได้อย่างราบรื่น ซึ่งเทียบเคียงได้กับ Kamman *et al.* (2015) พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากการตลาดที่ดีย่อมทำให้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งจำหน่ายได้มาก (5) ประเด็นด้านการเงินและบัญชี โดยเฉพาะประเด็นมีการกำหนดเกณฑ์จัดสรรรายได้ และ ผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กลุ่มมีความโปร่งใส และทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม สร้างความสามัคคีซึ่งกันและกัน ทำให้การดำเนินงานภาพรวมของกลุ่มเป็นไปได้อย่างเรียบร้อย ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ Kitimool *et al.* (2025) ที่พบว่า ประธาน/คณะกรรมการ มีการควบคุมดูแลกิจกรรมที่ก่อให้เกิด รายรับ รายจ่ายของกลุ่มอย่างชัดเจน จะทำให้วิสาหกิจชุมชนดำเนินการได้อย่างราบรื่น (6) ด้านการบริหารจัดการความรู้ พบว่า การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญให้แก่ เช่น การประชุมประจำเดือนและประจำปี มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ข่าวสาร และปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้สมาชิกสามารถรับรู้รับทราบข้อมูลได้ทันเหตุการณ์ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการดำเนินงานภาพรวมของกลุ่ม มีส่วนคล้ายคลึงกับ

Kitimool *et al.* (2025) พบว่า หากวิสาหกิจชุมชน มีการวางแผนด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร อย่างเป็นระบบ จะทำให้สมาชิกทราบเป้าหมาย ทิศทาง และวิธีการดำเนินงานได้อย่างทั่วถึง ทำให้ การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชน พบว่า เพียง 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในระดับดี ในอำเภอ ท่าวังผา จังหวัดน่าน จึงสามารถอภิปรายได้ว่า ด้าน ระยะเวลาการเป็นสมาชิก หากระยะเวลาการดำรง อยู่ในกลุ่มเป็นเวลานานจะทำให้เกิดความผูกพันอันกัน ระหว่าง สมาชิก ส่งผลให้มีความกล้าแสดงออก แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันทำให้การ ดำเนินงานของกลุ่มเกิดการบริหารจัดการที่ดีจน สามารถบรรลุผลจากการดำเนินงานได้ และระดับ การศึกษาที่หากสมาชิกได้รับโอกาสด้านการศึกษาที่ สูงขึ้นก็จะสามารถยกระดับศักยภาพในการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี เช่นการ นำทักษะความรู้ที่ได้จากการอบรม มาประยุกต์และ ปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องในบางประเด็นกับการศึกษาของ Kitimool *et al.* (2025) ที่พบว่า ปัจจัยทางสังคมใน ด้านอายุ จำนวนปีของการศึกษา มีอิทธิพลกับการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ที่ หากสมาชิกได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น จะมีผลกับการ ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สามารถนำความรู้และ ทักษะที่ได้รับจากการศึกษามาพัฒนาการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนในได้

สรุป

การศึกษาในครั้งนี้พบว่า ระยะเวลาการเป็น สมาชิก และระดับการศึกษาของสมาชิกในกลุ่มระดับดี เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

อย่างเห็นได้ชัด จึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมี ประสบการณ์ภายในกลุ่มเป็นระยะเวลานาน และการมี พื้นฐานความรู้ของสมาชิกอย่างเหมาะสม ดังนั้นกลุ่ม จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่ดีเพื่อ จูงใจให้สมาชิกให้อยากอยู่ร่วมกับกลุ่มได้ในระยะยาว เช่นการเปิดโอกาสให้สมาชิกที่มีความสามารถ มีโอกาส ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของ กลุ่ม รวมถึงการเพิ่มโอกาสทางด้านการศึกษา เช่นการ เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้าร่วมการอบรมถ่ายทอดความรู้ เพื่อนำองค์ความรู้ดังกล่าวกลับมาพัฒนาการดำเนินงาน ของกลุ่มได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มมีความ เข้มแข็ง สามารถดำเนินงานได้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Akkasreworn, W. and Y. Pakanan. 2025. The management and accounting potential of community enterprise that leads to success. *Journal for Community Development and Life Quality* 13(3): 387-396. (in Thai)
- Department of Agricultural Extension. 2019. *Community enterprise operation-manual for fiscal year 2019*. Technology transfer and development office. Bangkok. 240 11 p. (in Thai)
- Eaimviriyawat, K. 2023. Factors affecting success of community enterprises in medical and commercial cannabis growers buriram province in the beginning. *Journal of Liberal Arts and Management Science Kasetsart University* 10(1): 147-166. (in Thai)
- Inbueng, L., A. Chaisena and R. Phakdeeying. 2020. Key successs factor of community enterprise on standard community product in Khon Kaen

- province. *Journal of Roi Kaensarn Academi* 5(2): 1-12. (in Thai)
- Kamman, N., T. Kongsila and P. Sukprasert. 2015. Factors affecting the success of small and micro community enterprise in Lansak district, Uthai Thani province. *Kasalongkham Research Journal Chiangrai Rajabhat University*. 9(2): 131-146. (in Thai)
- Kim, J., J. Lee and T. J. Lee. 2021. The sustainable success and growth of social ventures: Their internal and external factors. *Sustainability* 13(9) : 5005, doi: 10.3390/su13095005.
- Kitimool, J., N. Seerasarn and B. Yooprasert. 2025. Factors affecting operation of community enterprise in Muang Tak district, Tak province. *Research and Development Journal Loei Rajabhat University* 20(71): 87-94. (in Thai)
- Kongsema, S. and K. Wongwatthanaphong. 2023. Factors affecting the success in operating the community enterprise of commuty rice production and propagation group, Ngio Rai subdistric Taphan Hin district, Pichit province. *Journal of Modern Learning Development* 8(12): 202-215. (in Thai)
- Likert, R. 1961. *New patterns of management*. McGraw-Hill Book Company, New York.
- Office of the National Economic and Social Development Council. 2022. *The thirteenth national economic and social development plan (2023–2027)*. (Online). Available: https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_DraftFinal.pdf (April 15, 2022). (in Thai)
- Pengmuenrat, P. 2016. Roles of members towards operation of the bio-life community enterprise group, Namkiansub-district, Phuphiang district, Nan province. *Academic Journal Uttaradit Rajabhat University* 11(2): 271-286. (in Thai)
- Seangyai, K. and S. Wisutthirattanakun. 2021. The achievement of the sustainable development goals for the development of Thailand. *Rajapark Journal*. 15(43). 14-24. (in Thai)
- Tha Wang Pha District Agricultural Office. 2024. *Annual report of agricultural development in Tha Wang Pha district (2023 – 2027)*. Tha Wang Pha District Agricultural Office, Nan. 81 p. (in Thai)
- Wanitchbancha, G. 2019. *Using SPSS for Windows for data analysis 16nded*. Bangkok: Chulalongkorn University Book Center, Bangkok. 531p. (in Thai)
- Yamane, T. 1973. *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. Harper and Row, New York. 1130 p.